

Weidinger Péter:

Hatályba lépett az új Btk. – Európa legszigorúbb büntető törvénykönyve? I.

Július 1-jén hatályba lépett a Büntető törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (új Btk.). Ugyan a jogalkalmazók az esetek többségében még a régi Btk.-t használják, érdemes áttekinteni az Európa egyik legszigorúbb büntető törvénykönyveként emlegetett kódex főbb változásait és újdonságait. Ebben a cikkünkben az új Btk. általános részét vesszük górcső alá, míg a különös részt egy következő cikk tárgyalja.

Első olvasásra furcsának tűnhet, hogy ugyan már július 1. óta hatályos az új Btk., de a bírók, vagy éppen az ügyvédek mégis a régi Btk.-t alkalmazzák. Nincs ebben semmi ellentmondás, hiszen a kódex, - elődjéhez hasonlóan - úgy rendelkezik, hogy a bűncselekmény az elkövetéskor hatályos büntető törvény szerint kell elbírálni.

Az időbeli hatálynak ez a szabályozása a gyakorlatban azt jelenti, hogy a 2013. június 30-án elkövetett lopás esetén az 1978. évi IV. törvény (régibb Btk.), míg a 2013. július 1-jén elkövetett lopás esetén a 2012. évi C. törvény (új Btk.) kerül alkalmazásra. Könnyen belátható tehát, hogy még hosszú ideig használatban lesz a régi Btk. és csak szépen lassan lesz „egyeduralkodó” az új kódex.

Sokat vitatott újítása a Btk.-nak, hogy bizonyos bűncselekmények elkövetőinél, a büntethetőségi korhatárt leszállítja. Eddig ugyanis a tizennégy év alatti gyerekek bármit megtehettek, hiszen a Btk. kizárta a tizennegyedik életévet be nem töltött személy büntethetőségét.

Az új Btk. azonban az emberölésnél, az erős felindulásban elkövetett emberölésnél, a testi sértésnél, a rablásnál, valamint a kifosztásnál büntethetővé nyilvánítja már a tizenkettedik életévét betöltött elkövetőt is, amennyiben az elkövetéskor rendelkezett a cselekmény következményeinek felismeréséhez szükséges belátással.

A büntethetőséget kizáró vagy korlátozó okok közül a gyermekkor mellett, a jogos védelemnél is érdekes újdonság került be a törvénybe. Ugyan a jogos védelem meghatározása szinte szó szerint megegyezik a korábbi definícióval, és a megtámadott továbbra sem köteles kitérni a jogtalan támadás elől, mégis nagy változást hozhat egy, az új Btk. által alkalmazott védelem. A védelem szerint ugyanis a jogtalan támadást úgy kell tekinteni, mintha az a védekező életének kioltására is irányult volna, ha azt személy ellen éjjel, fegyveresen, felfegyverkezve, vagy csoportosan követik el. Ugyanígy kell tekinteni azt a jogtalan támadást is, ami a lakásba éjjel, fegyveresen, felfegyverkezve, vagy csoportosan elkövetett jogtalan behatolás vagy a lakáshoz tartozó bekerített helyre fegyveresen történő jogtalan behatolás.

Az alábbi jogszabályi rendelkezések szigorát egy példán keresztül lehet érzékeltetni. Ha éjfélkor, három betörő által keltett zajra ébred fel a lakás lakója, gondolkodás nélkül lelőheti mind a három behatolót, hiszen a lakásba éjjel hatoltak be, jogtalanul és csoportosan. Lehet, hogy csak a hűtőből akartak kivenni némi élelmiszert, ugyanúgy

halállal lakolhatnak, mint az az elkövető, aki gépfegyverrel kezdi lőni a bank biztonsági őret.

Az elévülés szabályai is szigorodtak. Főszabályként továbbra is a büntetési tétel felső határának megfelelő idő elteltével évül el a cselekmény büntethetősége. Azonban korábban legalább három év, míg az új Btk. szabályai szerint legalább öt év lesz az elévülési idő. Tehát például hiába négy év a büntetési tétel felső határa egy adott bűncselekménynek, ezek után legalább öt évet kell várni az elévülésre.

Jelentős szigorítás az is, hogy az életfogytig tartó szabadságvesztéssel is büntethető bűncselekmények büntethetősége nem évül el. A régi Btk. ezeknek a bűncselekményeknek az elévülési idejét ugyanis húsz évben állapította meg.

A szabadságvesztés generális minimuma három hónapra nőtt az eddigi kettő helyett, míg a maximum a korábbi tizenöt helyett immár húsz év. A bünszervezetben, különös vagy többszörös visszaesőként történő elkövetés, illetve halmazati vagy összbüntetés esetén huszonöt év a maximálisan kiszabható szabadságvesztés, az eddigi húsz évvel szemben.

Új büntetések is bekerültek a büntető törvénykönyvbe. Ilyen az elzárás és a sportrendezvények látogatásától való eltiltás.

A jogalkotó a rövid tartamú szabadságvesztést kívánja pótolni az elzárás bevezetésével, amelynek legrövidebb tartama öt, leghosszabb tartama kilencven nap. Az elzárást büntetés-végrehajtási intézetben kell végrehajtani, és kisebb súlyú bűncselekmények, mint pl. tanúvallomás jogosulatlan megtagadása vagy méreggel való visszaélés esetén szabható ki.

A sportrendezvények látogatásától való eltiltás a huliganizmus visszaszorítását hivatott elősegíteni. A büntetés kiszabásával a sportrendezvényen való részvétel, az odamenetel vagy az onnan történő távozás során a sportrendezvénnyel összefüggésben elkövetett bűncselekmény miatt tiltja el a bíróság az elkövetőt legalább egy, legfeljebb öt évre a további sporteseményektől, ill. sportrendezvényektől.

Az általános rész számos új megoldása és jogintézménye közül a fent bemutatott változások a legjelentősebbek. Ezekből is jól látszik, hogy a jogalkotó jóval szigorúbb kódexet alkotott az előzőnél. Az új Btk. különös részét következő cikkünkben fogjuk megvizsgálni.